

Kemiskinan Bandar dan Sektor Tidak Formal di Malaysia

disunting oleh
Nor Aini Haji Idris
Chamhuri Siwar

Kandungan

Senarai Gambar, Jadual & Rajah ...9

Senarai Singkatan ...12

Prakata ...13

- Bab 1 PENGENALAN ... 75
Nor Aini Haji Idris & Chamhuri Siwar
- Bab 2 SEKTOR TIDAK FORMAL DAN KEMISKINAN BANDAR ...23
Nor Aini Haji Idris & Ishak Yussof
- Bab 3 PEMBASMIAN KEMISKINAN BANDAR DAN KRISIS KEWANGAN: ISU, MASALAH PROSPEK DAN CABARAN ...41
Chamhuri Siwar
- Bab 4 ISU KEMUDAHAN ASAS BANDAR ...62
Md. Zyadi Md. Tahir & Mohd. Razali Agus
- Bab 5 DASAR PERUMAHAN AWAM BAGI GOLONGAN MISKIN DIBANDAR ... 95
Chamhuri Siwar & Mohd. Fauzi Mohd. Jani
- Bab 6 DAMPAK PROGRAM PEMBASMIAN KEMISKINAN BANDAR DI MALAYSIA ... 115
Mohd. Nasir Mohd. Saukani
- Bab 7 POLA KEMISKINAN DI BANDAR-BANDAR TERPILIH ... 130
Hassan Hj. Ali, Md. Zyadi Md. Tahir, Nor Aini Haji Idris, Hanisah Yaakub, Aisyah Ideris, Makruf Reduan & Chamhuri Siwar

Bab 8 POLA KEUSAHAWANAN DALAM SEKTOR TIDAK FORMAL ... 163

Nor Aini Haji Idris

Bab 9 RUMUSAN DAN IMPLIKASI DASAR ... 182

Nor Aini Haji Idris & Chamhuri Siwar

Rujukan ...189

Indeks ...193

Senarai Gambar, Jadual & Rajah

Antara halaman 64 dan 65

GAMBAR 1	Rumah pangsa kos rendah Dewan Bandaraya Kuala Lumpur	
GAMBAR 2	Kemudahan pejabat yang disediakan oleh Dewan Bandaraya Kuala Lumpur di rumah pangsa kos rendah	
GAMBAR 3	Contoh aktiviti sampingan yang cukup popular di kalangan penduduk bandar ialah kegiatan jualan langsung. Gambar menunjukkan di antara jenis produk yang diniagakan	
GAMBAR 4	Contoh aktiviti sampingan penduduk bandar yang dilakukan oleh wanita ialah menjahit pakaian bagi menambah pendapatan seharian	
GAMBAR 5	Aktiviti tidak formal bandar yang biasa dilihat seperti berniaga buah-buahan di Kota Bharu, Kelantan	
GAMBAR 6	Perniagaan runcit adalah salah satu aktiviti tidak formal bandar	
GAMBAR 7	Keadaan dapur dalam rumah pangsa di bandar di bandar yang terlalu sempit	
GAMBAR 8	Keadaan ruang tamu dalam rumah pangsa kos rendah di bandar	
GAMBAR 9	Pemandangan yang selalu dapat dilihat di kawasan penempatan rumah pangsa	
GAMBAR 10	Pemasangan arial televisyen yang selalu dapat dilihat di rumah pangsa	
GAMBAR 11	Kemudahan lif di rumah pangsa kos rendah adalah salah satu contoh kemudahan asas di bandar	
GAMBAR 12	Kekurangan kemudahan rekreasi memaksa kanak-kanak ini bermain di beranda rumah pangsa kos rendah	
GAMBAR 13	Rumah pangsa kos rendah di Kuala Lumpur	
GAMBAR 14	Kemudahan rekreasi yang disediakan di kawasan rumah pangsa kos rendah	
GAMBAR 15	Contoh rumah kos rendah di Sabah	
GAMBAR 16	Contoh projek perumahan untuk projek di sektor industri di Sabah	
JADUAL 1.1	Penduduk bandar di negara-negara terpilih 1996 & 2020 (Juta)	16
JADUAL 2.1	Tenaga kerja yang terlibat dalam sektor tidak formal bandar di negara-negara membangun terpilih	26
JADUAL 2.2	Kategori pekerjaan utama ketua isi rumah menurut bandar	30
JADUAL 2.3	Jenis kemahiran ketua isi rumah	33
JADUAL 2.4	Jenis kemahiran ketua isi rumah menurut bandar	34 & 35
JADUAL 2.5	Jenis pekerjaan ketua isi rumah	36

JADUAL 2.6	Jenis pekerjaan ketua isi rumah menurut bandar	37 & 38
JADUAL 3.1	Insiden kemiskinan menurut strata, 1970-2000	43
JADUAL 3.2	Penduduk bandar di Malaysia: 1995-2000	50
JADUAL 3.3	Kadar pembandaran menurut negeri, 1996-98 dan 2000 (%)	50
JADUAL 3.4	Agihan arah aliran penghijrahan (%)	51
JADUAL 3.5	Komponen pendapatan garis kemiskinan 1997 (%)	52
JADUAL 3.6	Pendapatan garis kemiskinan (PGK)	53
JADUAL 3.7	Insiden kemiskinan di kalangan setinggan di Kuala Lumpur	54
JADUAL 3.8	Insiden kemiskinan penduduk flat kos rendah	55
JADUAL 3.9	Perbelanjaan pembangunan kerajaan persekutuan untuk mengurangkan kemiskinan menurut jangka masa rancangan (RM juta)	56
JADUAL 4.1	Penerimaan perkhidmatan pungutan sampah	71
JADUAL 4.2	Penerimaan perkhidmatan bekalan air	72
JADUAL 4.3	Penerimaan perkhidmatan bekalan elektrik	74
JADUAL 4.4	Penerimaan perkhidmatan teleibn awam	75
JADUAL 4.5	Penerimaan perkhidmatan pos	76
JADUAL 4.6	Penerimaan perkhidmatan kesihatan	77
JADUAL 4.7	Penerimaan perkhidmatan pengangkutan	78
JADUAL 4.8	Penerimaan perkhidmatan kemudahan pasar	79
JADUAL 4.9	Penerimaan perkhidmatan taman permainan kanak-kanak	81
JADUAL 4.10	Darjah kepuasan untuk perkhidmatan pungutan sampah	83
JADUAL 4.11	Darjah kepuasan untuk perkhidmatan bekalan air	84
JADUAL 4.12	Darjah kepuasan untuk perkhidmatan bekalan elektrik	85
JADUAL 4.13	Darjah kepuasan untuk perkhidmatan teletbn awam	86
JADUAL 4.14	Darjah kepuasan untuk perkhidmatan pos	88
JADUAL 4.15	Darjah kepuasan untuk perkhidmatan kesihatan	89
JADUAL 4.16	Darjah kepuasan untuk perkhidmatan pengangkutan	90
JADUAL 4.17	Darjah kepuasan perkhidmatan untuk kemudahan pasar	92
JADUAL 4.18	Darjah kepuasan untuk penyediaan taman perraainan kanak-kanak	93
JADUAL 6.1	Jumlah penduduk yang mendiami kawasan bandar	117
JADUAL 6.2	Bilangan bandar mega (lebih 8 juta penduduk)	118
JADUAL 6.3	Matlamat dan kejayaan pembasmian kemiskinan di Malaysia	120
JADUAL 6.4	Jumlah penduduk bandar Malaysia 1970-2000	121
JADUAL 6.5	Semenanjung Malaysia: Taburan penduduk antara bandar dan luar bandar mengikut etnik, 1970-80 ('000)	122 & 123
JADUAL 6.6	Kadar kemiskinan bandar-desa di Malaysia 1970, 1976, 1985, 1990, 1995 dan 2000	125
JADUAL 7.1	Alor Star: Kadar kemiskinan (%) menurut pelbagai pendapatan garis kemiskinan PGK dengan nilai sewa rumah	151

JADUAL 7.2	Kota Bharu: Kadar kemiskinan (%) menurut pelbagai pendapatan garis kemiskinan (PGK) dengan nilai sewa rumah	155
JADUAL 7.3	Kota Bharu: Pendapatan purata bulanan menurut kategori	155
JADUAL 7.4	Kuala Terengganu: Pendapatan purata bulanan responden	158
JADUAL 7.5	Kuala Terengganu: Kadar kemiskinan (%) menurut pelbagai pendapatan garis kemiskinan (PGK) dengan nilai sewa rumah	158
JADUAL 7.6	Johor Bahru: Pendapatan purata bulanan menurut kategori	160
JADUAL 7.7	Johor Bahru: Kadar kemiskinan (%) menurut pelbagai pendapatan garis kemiskinan tanpa nilai sewa rumah	160
JADUAL 7.8	Georgetown: Kadar kemiskinan (%) menurut pelbagai pendapatan garis kemiskinan (PGK) dengan nilai sewa rumah	161
JADUAL 8.1	Sebab memilih untuk berniaga	164
JADUAL 8.2	Rancangan perniagaan	166
JADUAL 8.3	Responden yang mengikuti kursus	166
JADUAL 8.4	Jenis perniagaan yang diceburi responden	168
JADUAL 8.5	Lokasi perniagaan	169
JADUAL 8.6	Sumber modal perniagaan	169
JADUAL 8.7	Pelanggan utama dan kewujudan rantaian perniagaan	170
JADUAL 8.8A	Jenis masalah yang dihadapi oleh peniaga di Alor Star	172
JADUAL 8.8B	Jenis masalah yang dihadapi oleh peniaga di Kuala Terengganu	173
JADUAL 8.8C	Jenis masalah yang dihadapi oleh peniaga di Kota Bharu	174
JADUAL 8.8D	Jenis masalah yang dihadapi oleh peniaga di Pulau Pinang	175
JADUAL 8.8E	Jenis masalah yang dihadapi oleh peniaga di Johor Bahru	176
RAJAH 2.1	Kategori pekerjaan ketua isi rumah	29
RAJAH 2.2	Pekerjaan sampingan ketua isi rumah menurut bandar	39